

Priopćenje

IZVJEŠĆE EMCDDA I EUROPOLA O TRŽIŠTIMA DROGA EU-A ZA 2019.

U novom se izvješću posebno ističu dalekosežni učinci tržišta droga EU-a na zdravlje i sigurnost

(26. 11. 2019., BRUXELLES **ZABRANA OBJAVLJIVANJA do 10:00 sati prema srednjoeuropskom briselskom vremenu (09:00 sati u Lisabonu)**) Europljani svake godine na maloprodajnoj razini troše najmanje 30 milijardi EUR na droge, što tržište droga čini važnim izvorom prihoda za zločinačke organizacije u Europskoj uniji. Taj je podatak objavljen danas u **Izvješću o tržištima droga u EU-u za 2019.**, koji su izradili **Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)** i **Europol** ⁽¹⁾. Oko dvije petine tog ukupnog iznosa (39 %) troši se na kanabis, 31 % na kokain, 25 % na heroin te 5 % na amfetamine i MDMA (slika 1.1.) ⁽²⁾.

Te su se dvije agencije udružile kako bi izradile svoj treći pregled najnovijeg stanja na europskom tržištu nezakonitih droga. U izvješću se navode trendovi u lancu opskrbe od proizvodnje i trgovine do distribucije i prodaje. Opisuju se dalekosežni učinci tržišta droga na zdravlje i sigurnost te se naglašava važnost sveobuhvatnog pristupa učinkovitoj provedbi politika kontrole droga.

Prilikom današnjeg predstavljanja rezultata izvješća, **Dimitris Avramopoulos, Europski povjerenik za migracije, unutarnje poslove i građanstvo** izjavio je: „Zločinačke organizacije brzo iskorištavaju nove mogućnosti za ostvarivanje dobiti i sve češće iskorištavaju tehnološke i logističke inovacije kako bi svoje aktivnosti proširile preko međunarodnih granica. Paralelno s time, droge su sada dostupnije europskim potrošačima, često putem društvenih medija i interneta. Današnje nam izvješće ponovno pokazuje da je tržište nezakonitim drogama i dalje prijetnja zdravlju i sigurnosti naših građana. Neumorno ćemo nastaviti raditi s našim državama članicama i međunarodnim partnerima na jačanju borbe protiv droga u svim njezinim aspektima; za naše mlade, građane, ali i naše društvo.”

U strateškoj analizi usmjerenoj na djelovanje upotrebljavaju se podaci iz sustava **EMCDDA**- za praćenje droga u kombinaciji s operativnim obavještajnim podacima **Europa** o organiziranom kriminalu. Najnoviji podaci ⁽³⁾ pokazuju da je općenita dostupnost droga u Europi i dalje „vrlo velika” te da potrošači mogu pristupiti različitim vrstama proizvoda visoke razine čistoće i velike potentnosti po stabilnim ili sve nižim cijenama. Važna je tema koja se proteže kroz cijelo izvješće učinak proizvodnje droga na okoliš, uključujući krčenje šuma i odlaganje kemijskog otpada, što može dovesti do štete za okoliš, sigurnosnih rizika i velikih troškova čišćenja.

Porast nasilja i korupcije povezanih s aktivnostima na tržištu droga EU-a

U izvješću se ističe sve veća važnost Europe kao krajnjeg odredišta droga, ali i kao regije njihove proizvodnje, te se pokazuje kako se nasilje i korupcija, odavno prisutni u zemljama u kojima se tradicionalno proizvode droge, sve češće javljaju u EU-u. Među dalekosežnim posljedicama tržišta droga koje se predstavljaju u analizi navode se njegov štetan učinak na društvo (npr. nasilje među bandama, ubojstva povezana s drogama) i opterećenje za javne ustanove i upravljanje. Istražuje se i povezanost tržišta droga s drugim kriminalnim aktivnostima (npr. trgovinom ljudima, terorizmom) te njegove negativne posljedice za zakonito gospodarstvo (npr. kako pranje novca povezano s trgovinom drogom potkopava zakonito poslovanje (vidjeti infografiku u dijelu 1. i sliku 1.2).

Trgovina, tehnologija i alati za kriminalne svrhe pokreću i potpomažu tržište

U izvješću se navodi da su *globalizacija, tehnologija i inovacije te alati za kriminalne svrhe* tri sile koje pokreću i potpomažu razvoj tržišta droga. Na tržištu koje je „sve više povezano na globalnoj razini i tehnološki ojačano”, zločinačke organizacije iskorištavaju mogućnosti koje proizlaze iz širenja komercijalnih tržišta, s time povezanog napretka u području logistike i digitalizacije. U izvješću se ističe zabrinutost u pogledu sve veće diversifikacije trgovine drogom morskim putem (slika 2.4.) i zlouporabe sektora općeg zrakoplovstva (npr. privatni zrakoplovi, dronovi) za kriminalne svrhe (slika 2.5.). Uporaba poštanskih i kurirskih usluga za prijevoz droga ubrzano se širi zahvaljujući sve većem trendu kupovine na internetu u Europi te kretanju većih količina robe.

Tržišta na internetu dostupna uobičajenim tražilicama i kriptotržišta („darknet”), kao i društveni mediji, usluge razmjene poruka i mobilne aplikacije mogu poslužiti za prodaju droge na internetu. Iako su kriptotržišta i dalje otporna (trenutačno ih djeluje desetak – slika 2.8.), pojavile su se i internetske trgovine i tržišta usmjereni na određene nacionalnosti i jezične skupine. Nezakonito vatreno oružje, kodirani pametni telefoni i krivotvorene isprave glavni su alati kojima se za kriminalne svrhe sve više koriste trgovci drogom.

Direktor EMCDDA-e Alexis Goosdeel izjavio je: „Ovo je izvješće jasno upozorenje kreatorima politika da se posvete brzorastućem tržištu droga koje je sve povezanije na globalnoj razini, udruženo i raspolaže digitalnim alatima. Sve brža proizvodnja droga u EU-u i izvan njega vodi do sve veće dostupnosti prirodnih i sintetičkih tvari. To znači da potrošači sad mogu pristupiti različitim proizvodima velike potentnosti i čistoće po pristupačnim cijenama. Sve veću zabrinutost izaziva porast nasilja i korupcije povezanih s drogama u EU-u. Poduzimanje mjera za smanjenje dalekosežnih posljedica tržišta droga za zdravlje i sigurnost sada se mora smatrati najvažnijim prioritetom.”

Izvršna direktorica Europol-a Catherine De Bolle naglašava sljedeće: „Zahvaljujući operativnom djelovanju i podacima dobivenima od država članica EU-a Europol primjećuje jasno povećanje aktivnosti krijumčarenja. Tijela za izvršavanje zakonodavstva moraju posvetiti pozornost tom povećanju te zato znatno ulažemo u istrage povezane s drogama u Europi. Europol posebno prati glavne zločinačke organizacije koje zarađuju velike količine novca za sebe, uništavajući pritom svoje brojne žrtve.”

Glavna tržišta drogom pod povećalom

U izvješću se daje detaljan prikaz tržišta glavnih droga koje se upotrebljavaju u Europi, prateći njihov tijek od proizvodnje do upotrebe.

- **Kanabis – sve više različitih proizvoda:** Vrijednost tog tržišta procjenjuje se na najmanje 11,6 milijardi EUR, što ga čini najvećim tržištem droge u Europi, a u protekloj je godini tu drogu konzumiralo oko 25 milijuna Europljana (u dobi od 15 do 64 godine). Izvješće pokazuje da u Europi ima sve više različitih proizvoda od kanabisa, iako i dalje prevladavaju biljka i smola kanabisa. Ekstrakti velike potentnosti, medicinski i zdravstveni proizvodi na bazi kanabisa te sve veći broj proizvoda s kanabidiolom (CBD) ili malim udjelom THC-a prodaju se u različitim oblicima (slika 3.1.). Zato je važno temeljito pratiti njihovu potentnost i moguće učinke na zdravlje. Porast nasilja među zločinačkim organizacijama koje trguju kanabisom dodatno je opterećenje za tijela za izvršavanje zakonodavstva.
- **Heroin i drugi opiodi – ozbiljne prijetnje za zdravlje i zabrinutost u pogledu prekursora:** Konzumiranje opioda i dalje je zaslužno za najveći udio štetnih posljedica, uključujući smrtno posljedice, povezanih s konzumacijom nezakonitih droga u EU-u. Maloprodajna vrijednost tržišta heroina u EU-u procjenjuje se na najmanje 7,4 milijarde EUR godišnje, a opioide (uglavnom heroin) konzumira oko 1,3 milijuna korisnika. „Balkanska ruta” i dalje je glavni koridor kojim heroin ulazi u EU, ali vidljivi su i znakovi sve veće trgovine heroinom putem ”južne rute”, posebno kroz Sueski kanal (slika 4.8.). Postoje i dokazi o diverziji i krijumčarenju prekursora heroina, anhidrida octene kiseline, iz EU-a u područja proizvodnje heroina. Sintetički opiodi velike potentnosti (npr. derivati fentanila) sve su veći rizik za zdravlje. Njima se sve više trguje na internetu te se šalju poštom, često u malim paketima koji sadržavaju velik broj doza za mogućeg korisnika.

- **Kokain – rekordna proizvodnja i širenje tržišta:** Riječ je o drugoj najčešće konzumiranoj nezakonitoj drogi u EU-u čije se maloprodajno tržište procjenjuje na oko 9,1 milijardu EUR. Oko 4 milijuna Europljana (u dobi od 15 do 64 godine) konzumiralo je tu drogu u protekloj godini. I dalje se najviše konzumira na jugu i zapadu Europe, ali tržište pokazuje znakove širenja. Rekordna proizvodnja u Latinskoj Americi dovela je do povećanog krijumčarenja u EU (uglavnom u kontejnerima koji se prevoze morskim putem) gdje su zabilježene rekordne zapljene. Europske zločinačke organizacije prisutne su i u Latinskoj Americi, što im omogućuje da upravljaju lancem opskrbe od njegova početka do njegova kraja. Moguće je da zbog toga dolazi do većeg natjecanja na tržištu kokaina, što je povezano s nasiljem u EU-u. Postoje pokazatelji da je EU novo tranzitno područje za kokain namijenjen drugim tržištima (npr. Bliski istok, Azija).
- **Amfetamini, metamfetamini i MDMA – masovna proizvodnja u Europi za domaće tržište i izvoz:** Te droge čine oko 5 % ukupnog tržišta droga u EU-u te se maloprodajna vrijednost tržišta amfetamina i metamfetamina u EU-u procjenjuje na najmanje 1 milijardu EUR, a tržišta MDMA-a na 0,5 milijardi EUR. Oko 1,7 milijuna Europljana (u dobi od 15 do 64 godine) probalo je amfetamine ili metamfetamine u protekloj godini te je njih oko 2,6 milijuna probalo MDMA („ecstasy”). Proizvodnja tih tvari katkad se odvija na „industrijskoj razini” u EU-u za potrebe domaćeg tržišta i za izvoz. Novim metodama proizvodnje dobivaju se čišći i jeftiniji proizvodi, a zločinačke organizacije upravljaju cijelim logističkim lancem.
- **Nove psihoaktivne tvari (NPT) – manje novih otkrića, ali tvari velike potentnosti predstavljaju ozbiljnu prijetnju zdravlju:** Riječ je o različitim tvarima koje ne podliježu međunarodnoj kontroli droga. Vrijednost tržišta novih psihoaktivnih tvari nije poznata, ali tijekom 2018. u sustavu ranog upozoravanja EU-a prijavljeno je 55 NPT-a, čime se ukupan broj NPT-a koje se prati povećao na 731. Zemlje iz kojih dolaze te droge ponajprije su Kina i, s nešto manjim količinama, Indija. Zahvaljujući odgovorima politike i aktivnostima tijela za izvršavanje zakonodavstva u zemljama iz kojih droge dolaze usporena je pojava NPT-a (tijekom 2014. prijavljena je 101 nova tvar). Ipak, NPT-i su i dalje ozbiljna prekogranična prijetnja zdravlju, kao i snažne sintetičke opioide, kanabinoidi i „lažni” benzodiazepini koji se pojavljuju na tržištu, te se povezuju s prijavama izvanrednih zdravstvenih situacija i smrtnih slučajeva.

Suočavanje s tržištima droga: mjere za trenutne i buduće scenarije

U izvješću se ističe da na tržištu koje je „sve složenije, prilagodljivije i dinamičnije, politike i odgovori EU-a moraju biti jednako brzi, prilagodljivi i udruženi”. U izvješću su predstavljene brojne mjere koje se trenutno provode u borbi protiv lanca opskrbe nezakonitim drogama, od operativnih mjera za borbu protiv korupcije u lukama do mjera osposobljavanja službenika za zatvaranje laboratorija za proizvodnju nezakonitih droga. Opisuje se i cijeli raspon mogućih alata politike (npr. koordinacijske strukture, zakonodavstvo, programi suradnje i financijski instrumenti).

Među glavnim se područjima djelovanja utvrđenima u izvješću navode: suočavanje s modelima poslovanja najvećih zločinačkih organizacija koje djeluju na globalnom tržištu droga, smanjenje ranjivosti vanjskih granica i ulaganje u forenzičke i toksikološke kapacitete da bi se pratile inovacije u proizvodnji droga.

Agencije naglašavaju da će se pristupom usmjerenim na budućnost potaknuti pripravnost za reakciju na moguće buduće izazove, kao što su kriptovalute, tehnologija dronova, automatizacija logistike lanca opskrbe i umjetna inteligencija.

Napomene

⁽¹⁾ Izvješće 2019 EU Drug Markets Report (Izvješće o tržištima droga EU-a) (i njegov sažetak) dostupno je na engleskom jeziku na internetskim stranicama www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets i www.europol.europa.eu. Izvješće prati i 12 pripremljenih dokumenata o nedostacima utvrđenima 2016. Ovo je priopćenje dostupno na 24 jezika. Izvješće je dio serije koja se objavljuje svake tri godine (od 2013.).

⁽²⁾ Grafički prikazi u izvješću mogu se preuzeti iz biblioteke multimedijskih sadržaja EMCDDA-e dostupne na www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Ako nije drukčije navedeno, podatci u ovom izvješću odnose se na 2017.